

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND“LE JOURNAL BIÉLORUSSIEN
„LA PATRIE“

№ 17 (148)

Нядзеля 26 красавіка 1953 г.

ГОД ВЫДАННЯ 7

Афэнзыва міру Амэрыкі

Сказана 16 красавіка перад саюзам выдаўцоў амэрыканскай прэзыдэнта Айзенгаўера зьяўляеца відзеяне замежных палітыкі Задзіночных Штатаў. У ей прэзыдэнт Амэрыкі парушыў найважнейшыя пытанні, што хвалююць сяняня ўесь съвет: пытанні спыненых халоднай вайны між камуністичным і демакратычным съветам і распачаццю эпохі запраднага міру. Прамова гэтая была непасрэдным адказам на савецкую афэнзыву міру, распачатую пасля съмерці Сталіна новымі падарамі Кроммі.

Савецкі Саюз у сваёй новай мірнай афэнзыве ў віснаўным апэре толькі словамі, а так-жэ я некаторымі чынамі, якія аднак прынцыпава значыння ня маюць. Затое прэзыдэнт Айзенгаўэр паставіў спрэчу широку ясна: ён запрапанаваў рад мераўпремстваў першаднага сусветнага значыння, прыняцце якіх Савецкім Саюзам поўнасцю злыковавала — стан халоднае вайны ў распачало-б узапраднную эпоху міру ў цэлым съвеце. У гэтым і заключаецца вялізарнае сусветнае значынне прамовы Айзенгаўера.

ПЕРАДУМОВЫ СУСВЕТНАГА МІРУ

Як было ўжо сказана, прамова Айзенгаўера зъмяшчае ў сабе толькі праблемы прынцыпаваў, якія, на думку амэрыканскага прэзыдэнта, зъявляюць неабходны дзея дасягнення трывалага міру ў съвеце. Імі зъявляюць: 1. мір у цэлай Азіі, 2. нацыянальная свобода ў Эўропе і 3. разбрэзанне пад сціслай міжнароднай кантролі. Разгледзім бліжэй гэтыя пункты, якія цяпер быспречна будуть паложаны ў васнову амэрыканскай замежной палітыкі.

Карэйская пытанне патрактаваў прэзыдэнт Айзенгаўэр не адарвана, а як адну з праяваў у цэлым. Ен зажадаў безадкладнага спыненія вееных дзеянняў у Карэі і распачацца палітычных перагавораў у справе правядзення вольных выбараў у цэлай Карэі. Гэтай заяўкай Айзенгаўэр афіцыяльна адкінуў думку аб павародзе да «статусу кво», які меў месца перад выбухам вайны, калі Карэя была падзеленая 38-ай паралеллю на паўночную камуністычную і паўднёвую демакратычную. Такім чынам амэрыканская палітыка будзе цяпер разглядаць Карэю, як адну цэласць. Перамір'е ў Карэі мусіла-б пасягнуць за сабой спыненне пасярэдній і непасрэднай камуністычнай агресіі ў Индакіта і на Малаях. Прэзыдэнт з асаўлім націскам падчыркнуў, што было-б вялікім абманам, калі бы камуністычныя сілы, вызваленія ў Карэі дзяякуючы спыненію вееных дзеянняў, быў ўжыты для агресіі ў які-небудзі іншым месцы. «Мы імкнёмся да чеснага і неамежаванага міру ў цэлай Азіі і ў цэлым съвеце» — заканччу гэту часць сваёй прамовы прэзыдэнт Айзенгаўэр.

Загарантаванне нацыянальнай свободы ў Эўропе можа быць канкрэтна дасягнутае цераз задзіночанне Нямеччыны сляхам вольных выбараў пад міжнароднай кантролі і заключчынне мірнага дагавору з Аўстрыяй. Народы Усходніх Эўропы сатэлітных краін павінны атрымаць магчымасць свабоднага выбараў формы свайго ўраду і права вольнага задзіночання з іншымі вольнімі народамі Эўропы і ўваходу ў супольнасць нароўд, якія шануюць права. Прэзыдэнт Айзенгаўэр у дачыненіі да Эўропы асьведчыў даслоўна: «Мы ня толькі готовы праводзіць у жыцці нашы сучасныя пляны дзеяцьцяў — заходніяе задзіночанне заходніяе рабізіскіх народаў, але мы імкнёмся на гэтай аснове да стварэння яшчэ большай эўрапейскай супольнасці народаў, якія прывіла-б да сваёй асноўнай багаццяў людзей, матэрыяльных багаццяў і ідэяў».

Прэзыдэнт Айзенгаўэр спрэцязаваў у сваёй прамове піць наступных прынцыпаў, якія зъявляюць неабходнымі дзея дасягнення патрабнай узроўні разбрэзаннасці: 1. амежаванне зборынага падзелу на гэтам становішчы Чарквя-

и індакітайскіх камуністичных Го-Чы-Мін, які апошнімі месцамі ўзмоўні свае сілы, дзяякуючы помочы камуністычнага Кітаю, прараваўся апошнім днімі на поўдзень із сіламі ад трох да чатырох дывізій. Калі за апошнімі годамі трывання вайны ягоная дзяячнасць амблякоўвалася да Ветнаму, дык цяпер напаў ён на найменшы з трох індакітайскіх краёў, звязаных з Францыяй — на каралеўства Ляйс. Гэтае каралеўства, якое налічвае ўсяго паўтара мільёна людзей, змabilізавала ўсіх вененазадзельных і зааплівалася да Задзіночных Наций засудзіць «зрадную інвазію камуністычнай арміі Ветнаму». На жаль, слабыя й дрэнна ўзброеныя сілы краіны Ляйс ня могуць проціўставіцца 40 000 мадэрна ўзброенай арміі Го-Чы-Міна.

Арышты сарад ураду Грузінскай ССР. У Грузінскай Савецкай Сацыялістычнай Рэспубліцы гэтым днімі былі зънятые із сваіх становішчаў і арыштаваныя міністар дзяржаўнай басыпачнасці Рука-дэз, генэральны сакратар камуністычнай партыі Грузіі Мгэлядэз і ягоныя па-

праднік на гэтам становішчы Чарквя-

и індакітайскіх матарыяльных багаццяў.

Арышты сарад ураду Грузінскай ССР.

Арышты сарад урад

Не закрывайма вачэй на благое!

(Заканчэньне)

ранье сяброўскіх складак і розных гляй дзейнас ахвяраў (этве апошніе мае ня толькі матарыяльнае, але й узгадаваўча-гра-

матарыяльнае, але и узгадавауча-гра-
мадзкае значэнье), абслугоўваньне іх
сваій прэзы і г. п., — гэта ёсё не дае
вялікага эфекту на вонкі, дык і акцыя
такая поўнасцю занядбана. У шмат
разоў прынеслы-бі болей карысці на-
шыя людзі, кальпартуючы, прыкладам,
сярод расцярушаных нашых суродзічаў
беларускую прэзы ці кніжкі, чымся мар-
наваць час на бясплодных нарадах і
дыскусіях. Мы ведаем з прэзы, што на-
шыя арганізацыі ў Задзіночаных Шта-
тах Амерыкі, дзе найбольшая коль-
касць нашае эміграцыі, вельмі часта
склікаюць розныя зборкі й нарады, пра-
водзяць дыскусіі аб бягучых заданнях,
але такая важныя і неабходная справа,
як арганізаваць ўсьведамлянне нашае
старое у далней меры зланаціяналіза-
и прыпадковая.

Паколькі палітычнае дзеяньніцаць на-
шае эміграцыі ў васнаўным рэгулюеца
й кіруеца ворганамі БНР, патольк
дзеяньніцаць грамадзкая, ня менш важ-
ная за першую, нікім і нічым не ка-
рдынуецаца. Калісці гэтае заданьні
ўзяло на сябе САБЭ (Сусъветнае Аб'ед-
нанье Беларуское Эміграцыі), хадзіці
сваіх авабязкаў ніколі як сълед ня вы-
вязвалася. Але раней САБЭ выяўляла
прынамсі добрыя намеры, рассыпалася
розныя інструкцыі, абежнікі, зъбіралася
звесткі аб праробленай працы й дасыг-
неннях ў кожнай краіне нашага расце-
сяленення. А цяпер, на жаль, ня робіцца
й гэтага, сяньня САБЭ зъяўляецца арга-
нізацыяй мёртвай у сыціслым значэнні
гэтага слова.

старое, у ладней меры зденаңыяналізациянае, эміграцы, яшчэ на рушаная зь месца. Другі прыклад: Рэдакцыя «Бацькаўшчыны» неаднократна звярталася з заклікамі да нашых арганізацыяў, каб яны ўзялі на сябе заданье зарганізаўвання спраўнага кальпартажу газэты на тэрыторыі сваей краіны, каб парушлісся абслугоўваць ей усіх нашых супродзічаў. Выпік быў той, што адна адзіная арганізацыя ў ваднай эўрапейскай краіне, што дагэнуль займалася гэтым кальпартажам, у далейшым ад яго зусім адмовілася. Яшчэ адзін прыклад: Няхай сяньня нехта з нас папрабуе знайсьці ў якой-небудзі краіне ў нейкім адным месцы ўсё тое, што выдавалася намі на эміграцыі, пачынаючи ад кніжак і журналаў, а канчаючи лістоўкамі й алоззванимі словамі.

налау, а канчаючы лістоўкамі й адозва-
мі? Безнадзейная справа! А зарганіза-
ваньне пары беларускіх архіваў у важ-
нейшых пунктах нашага эміграцыйнага
жыцця, прыкладам аднаго ў Нью-Ёрку,
а другога ў Лёндане, зъяўляецца спра-
вай першараднага значэння. Нешта
ў гэтым кірунку пачынаюць сяньня ра-
біць у ЗША, але справа гэтая даўно
ўжо спозненая, бо некаторых дробных
публікацыяў, прыкладам, адозваў і за-
клікаў у дзень 25-га Сакавіка, якія часта
выдаваліся нашымі палітычнымі арга-
нізацыямі, сяньня ня знайдзеш ізь
съвечкай.

(Зак.)

адзін зынішчальнік-карабель кашту
столкі, сколькі каштуюць новыя па-
мешканыні для 8.000 асобаў».

Треба адкрыта прызнацца, што мы ня ўмееем рабіць належнай градацыі нашых заданьняў паводле іхнае важнасці й карыснасці. Мы часта аж да знуджэння-тотчымся над справамі дробнымі й мала важнымі, а занядбоўаем заданьні вялікага нацыянальнага значэння. І наадварот, — мы ўсе хацелі-б брацца выключна за справы «вялікія», а пакідаем вонкак увагі ня менш важных за іх справы на першы пагляд дробныя й штодзённыя, без якіх аднак немагчымыя й першыя. Мы зусім не дацэніваем канечнасці такога распадзелу між намі функцыяў, каб кожны быў паставлены на сваім месцы, на якім ён можа быць найбольш карысны, і каб усе галіны нашай нацыянальной дзейнасці належна былі ахопленыя. З гэтага выпіку, што замест плянаванай, систэматычнай і ця-

Р. СКЛЮТ

«Раськіданае Гняздо» Янкі Купалы

Купалава «Раськіданае Гняздо» разам із Коласавымі «Новай Зямллю» і «Сымонам Музыкам» становяць сабою тройцу найбольш харктэрных для нашаніўскага адраджэнцства твораў, канцэнтруючы ў кандэнсуючы ў сабе самую, можна сказаць, квінт-эснцыю гэтая літаратурнае пльні як у ідыйным, гэтак і ў мастацкім дачынені ды наверх у найбольш поўным, аж да манументальнага насыці, выражэнныі. Усе гэтыя тры творы цесна звязаныя між собку цэла сецкаю моцных нітак-вязаў як агульна-прынцып-вага, гэтак і канкрэтна-фактурнага, сказаць-бы, харктару. Звязанасць гэтая, аднак, мае пад сабою на гтулькі беспсыяднай ўплыў аднаго нашага вялікага нашаніўца-адраджэнца на другога (канкрэтна — Купалы на Коласа), колькі агульнае ўзьдзеяньне на абодвух тae «атмасферы эпохі», якая рэалізавалася імі ў тэй нашаніўскай-адраджэнцкай літаратурнай пльні. Як ужо адзначалася намі ў вартыкуле пра «Новую Зямлю»*), Колас на маг па-знаёміцца з «Раськіданым Гняздом» Купалы раней за 1919 г., калі яно ўпяршыню было надрукаванае, а Купала — з усёй паўніней задуму «Новае Зямлі» — дый «Сымона Музыкі» — ў часе між 1913 годам (годам напісання «Раськіданага Гнязда»), і 1919 годам (годам першага выдрукавання яго, калі абедзве Коласавы паэмы далёка на былі яшчэ завершаныя навет у напісаныні, на кажучы

Як і Коласава «Новая Зямля», гэтак і Купалава «Раськіданае Гняздо» найперш рэалізуе асноўную задачу нашаніўства, Купалам упяршыню і паставленую — задачу абургунтавання дамаганьня Беларусу-«мужыкоў» — «людзмі звадца» шляхам паказу іх, якіх людзёў, і пры тым нат зусім гэткім-ж спосабам гэтага паказу — не праз асобу-адзінку, узятую на працягу ўсяго ейнага жыццё-вага шляху «ад кальскі да магілы», а праз сям'ю, складзеную з колькіх асобаў, што рэпрэзэнтуюць сабою паасобку розных стадыяў жыцця на ягоным працягу ад тae «кальскі» да гэнае «магілы» (і гэта так-жэ адзначалася намі ў тым артыкуле пра «Новую Зямлю»). Дык і дзейныя асобы «Раськіданага Гнязда» паказаныя Купалам найперш як паўнавартасныя людзі, «хоч і мужыкі», з гэткім высокалюдzkім якасцямі, якія назывчайная сіла духу (Лявон, Сымон), або паучуцьця (Марыя, Зоська), шырэйныя жыццёвам філёзофіі (Старац), вялікае замілаванье ды імкненые да мастацтва (Данілка). Пры гэтым ува ўсіх гэтых асобах Купала асабліва акцэнтуе туу высока-людzkую рысу мношнае волі, упорыстасці і настойлівасці, станаўкосці, якою Колас у «Новай Зямлі» надзяліў аднаго толькі галоўнага героя Міхала. Гэтаю рысаю «Раськіданым Гняздзе» азначаны і Лявон Зяблік у яго

^{*)} Глялзі ўступны артыкул да «Новае Зямлі» Якуба Коласа,

СЛУЧЧЫНА

(Заканчены)

Клецкі раён быў арганізаваны ўжо пасьля 1939 году, які быў выдзелены зь Нясьвіскага павету. Паверхня раёну перадана з невялікімі ўзгоркамі, а зямля надзвычайна ўрадлівая. Гэта раён чиста сельскагаспадарскі. Аднак зямлі ўладаныні сялянства было мала. Усё лепшае было занятае вялікімі маёнткамі князя Радзівіла, якіх толькі каля Клецку было чатыры, ня лічачи шматлікіх дробных хвальваркаў. Па ўсім раёне іх толькі ў маёнтах, але і ў вёсках было шмат садоў і гародаў. Развіццю садоўніцтва й гародніцтва спрыяла добрая і забясьпечаны збіт ураджаю: садовіна й гародніна збываліся ў Клецак на сушылкі, а агуркі закупляліся добра арганізаваным кансэрвавым заводам у маёнтку Радзівіла — Радзівілмонтах. На паўднёвай ускраіне раёну праходзіць старая шаша Зь Нясьвіжам праз Клецкі раён і далей на Сініяўку ідзе гасцінец, абсаджаны бярозамі. Чыгунка каля Клецку прыйшла ўжо пасьля далучэння Заходніяй Беларусі да БССР. Праз Клецкі раён балоцістымі нізінамі працякае рэчка Лань, якая ўпадае ў Припяць.

Сца, дзе быў замак, абедзены земляным валам. Гарадзішчам і Замчышчам і цяпер называюча гэныя даунейшыя земляныя ўмацаваныні. Пад Клецкам князь Міхал Глінскі разьбіў крымскіх Татараў, якія дайшлі аж сюды. У вапошнія гады ў Клецку налічвалася да 10.000 насельніцтва, якое складалася зь Беларусаў, часткава Татараў і Жыдоў. Беларусы з Татарамі ў бальшыні сваёй мелі зямельныя надзелы, займаліся сельскай гаспадаркай і рамесламі. Татары таксама славіліся, як добрыя гарбары, а гандаль знаходзіўся ў руках жыдоўскага насельніцтва. Значная частка Жыдоў займалася таксама рамесніцтвам. Былі тут і невялікія ткацкія скончыны хвабрыкі, якія працавалі на мясцовай воўні. Працавала таксама невялікая майстэрня грабянёў і гузікаў, алейня, саматужны завад па сушыцы садавіны й гародніны. Для насельніцтва гэтых прадпрыемств былі вельмі пажаданымі і выгаднымі. Собсынкі сырвіны за аплату грошымі або натураю мелі магчымасць пераапрацаваць яе ў прадукт або прадаць майстэрні. Клецак быў бойкім гандлёвым пунктам, дзе ад-

Мястечка Клецк знаходзіцца ў 20 км. на поўдзень ад Нясвіжа. Сам Клецк разьмясціўся на невялікім узвышшы, з трох бакоў яго акружаюць тарфяністыя нізіны. Ен належыць да старожытных паселішчаў, аб чым съветчанцы съяды існаваўшых гарадзішчаў і ме- бываліся вялікія кірмашы па панядзел- ках. На кірмашы прыяжджалі із сваімі вырабамі зь дзерава жыхары Палесься. Прывозілі рознае судзьдзё, дошкі і на- вет матарыял на будоўлю. Усё гэта збы- валася па даступнай цэне насељніцтву

відходу її міжнародну сям'ю воль-
них народів?

Ці яни згаджаюцца супрацоўнічы-
зь іншымі народамі над пытаннямі раз-
браення з мэтаю ажыццяўлення
прадстаўленых праектаў шляхам за-
праўднай кантролі й інспэкцыі з боку
Залінчаных Напыяў?

Іме гэтых прапановаў, хаця яшчэ маг-
чыма будзе праяўляць некаторыя слоў-
ныя запэўненыні аб міры, бо ў праціўным
выпадку мусіў-бы наступіць ражучы
паварот кола гісторыі ня толькі Савец-
кага Саюзу, але й Расеі наагул. У пра-
ціўным выпадку імперыялістичная й
зачэсны агресыўная Расея, якая да поў-

Калі-ж яны на гэта не згаджаюцца, дык дзе-ж тады канкрэтныя довад мірных намераў Савецкага Саюзу?»

У гэтых словах зъмяшчаецца ўсё. Гэта ёсьць выразны й непасрэдны вызваў правадыром Крэмля, якія цяпер будуть

зауседы агрэсіўнай Расея, якая ад поўтысячы год апірае сваё існаванье і сваё раззвіцьцё на імперыялістычных заваяваннях, мусіла-б раптам адмовіцца ад дасюлецшнай лініі свай палітыкі, узведзенай на вышынню наймагутнейшай вядучай ідэі. Гэтага Расея добраўольна ня зробіць.

змушаныя раскрыць свае карты: або прыгняць прапанову амэрыканскага презыдэнта й чесна прыступіць да міжнароднага супрацоўніства, спыніць усякія акты агрэсіі, даць свабоду паняволеным народам Усходній Эўропы, закончыць імі-ж распачатую халодную й гарачую вайну, прыступіць да запраўднай і неабмежаванай кантролі ў абмежаваныя збраеніні ды працаўца для справы сусьветнага міру або съкінуць зь сябе авечную скuru, у якую яны стараюцца цяпер апрануцца, ды паказаць адкрыта свае воўчы клыкі. Савецкі Саюз ня мае цяпер іншага выхаду, як выразна занінць адно з двух гэтых становішчаў, бо дадейшча слойчыкі іх або мінулай гравітациі, або сучаснай вольнаія зроўбці.

далейшай слухаю гра аб міры и прыязні, далейшыя падыродкі, якія пытана зусім не развязываюць, будуть уважацца, як падчыркнү амэрыканскі прэзыдэнт, за яўны абман. Мы ані чуць ня сумляваемся, што Савецкі Саюз ня пры-
ўсей сусветнай палітыцы наагул. У гэтym заключаецца эпохіяльнае значеньне прамовы Айзэнгаўера, як яе схарактарызвала ўжо заходняя прэса.

зай, а патрабуе вялікае сілы волі, станаўкосьці й наважанасьці (хоць мо і прыніцьце пастановы аб выкананні можа інтэрпрэта-вацца, як слабавольная адмова ад змагання з жыцьцём); і ягоная жонка Марыяля, пра якую сам аўтар у ўступных рэmarkах-характарыстыках асабаў кажа, як пра «станаўку кабеціну»; і — пэўна-ж, найбольш і найперш — іхны большы сын Сымон; ды ня менш і сярэдні, чатыраццацігодны Данілка ў ягоным упорыстым імкненіні зрабіць іскрыпку ды стацца музыкам «на дзіве цэлага свету»; дый дачка Зоська, аж да звар'яценьня ўпорыстая ў сваім пачуцці кахранання; і найбліжэйшы прыяцель сям'і Старац у сваім атмосфернай бутылкі пінтае чибраміна, што пасілівае.

аптymізьме «бязь лішнє жабрацкае жаласьлівасьці».

Як і ў Коласавай «Новай Зямлі», гэтак і ў Купалавым «Раськіданым Гняздзе», сям'я, запраўдны герой твору, становіцца сабою адзіны арганізм, у якім адзінкі-асобы гэтае сям'і рэпрезэнтуюць сабою найперш пасобныя жыццёвія ворганы, адно што ў «Раськіданым Гняздзе» арганізм гэты ўзяты й паказаны на іншай, чымся ў «Новай Зямлі», стады свайго функцыянавання: калі ў «Новай Зямлі» галава сям'і Міхал пакідае яе ўжо ў самым канцы твору, дык у «Раськіданым Гняздзе» гэткай-ж галава сям'і Лявон накладаецца ўжо ў пачатку, у першай дзеі, і таму «рукі сям'і» — Сымон («відаць з усяго, што ён трymаў гаспадаруку ўсю ў сваіх руках» — кажа пра яго аўтар у ўступнай рэмарцы) — ужо ад пачатку мусіць пераняць функцыю галавы. І гэтую маладую і сваім векам і сваей роліяй галаву асьвятляе съветач ідзі Незнаёмага, нагтулькі нязвычайнай для дадзенага асяроддзя, што бальшыня сям'і ня прыймае ачаленяньня Сымона й абірае сабе за галаву носьбіта прынамся ў форме сваёй больш звычайнае ідзялліі — Старца, так што адна толькі, звар'яцелая ўжо, Зоська даеца сваю руку брату, як галаве-павадыру ў паходзе на скліканы Незнаёмым «вялікі сход». Гэтак расщаплецца-«раськідаецца» адзіны арганізм сям'і на працігу твору, хоць раськіданыне самога сямейнага «гнязда»-хаты ў першай дзеі яшчэ й ня перашкаджае яму трymацца разам і ў цэласці вакол руінаў раськіданага; тым-жэ часам у «Новай Зямлі» гэткага расщаплення-раськідання на працігу твору не паказана і нат дзеля прадбачаньня яго ў далейшым разьвіцці ўжо па-за межамі твору ніяма ніякіх позуных асноваў; у «Раськіданым-жэ Гняздзе» якраз за межамі твору выразна прадчуваецца будучае сцаленыне-задзіночаньне сям'і ізноў у суцэльнны арганізм, аб чым і праракае Старац перад самым разыходам-расщапленнем сям'янаў у вапошній дзеі (гл. звязу 3, дзеі V-ae).

Апрача гэтаак адрознага ад «Новай Зямлі» шляху разьвицца запраўднага героя твору — злучанай у вадзінім арганізме сям'і, «Раськіданае Гняздо» крыху інакш падае і постаці асобных ворганаў гэтага арганізму, галоўных дзеяных асабаў твору. Інакшасць гэтая паходзіць ад пэўнай рознасці (прауда, больш колькаснага,

кага мэтаду — «манеру» творства. Калі ў «Новай Зямлі» выходную першааснову гэткага мэтаду становіць натураграфізм, найперш у форме аўтабіяграфізму, дык у «Раськіданым Гнязьдзе» гэты мамэнт можна знайсьці адно ў мінімальны меры, і акад. Карскі мае поўную праўду, зазначаючы, што ў дадзеным творы перад намі «ужо ня ўзятая з натуры... людзі, а вынашаны ў глыбіні душы паставай персанажы». Праўда, сам Купала ў сваіх «Аўтабіяграфічных матарыялах» (ліст ад 11 сінёгня 1929 г.), на якія спасылаецца сучасны савецкі крытык Мазалькоў, съцвярджае, што сюжэт «Раськіданага Гнязда» — «запазычаны з фактаў жыцця»; гэткі «факт жыцця» Мазалькоў з поўнай асновай бачыць у «вадным з эпізодаў сямейна хронікі Луцэвіча» — пазбаўлены зямлі Купалавага дзеда князем Радзівілом, зусім пэўна пададзенае ў такім-жа пазбаўленыні яе Лявона Зябліка Панічом у творы. Аднак, нат і ў сюжэце гэты натураграфічны (ды ўжо ня беспасярэдня аўтабіяграфічны, а «семейна-хранікальны» адно) мамэнт пададзены больш вонкава, а на разгортанье характараў вобразаў дзеяньых асобаў, можна сказаць, і зусім не пашыраеца — усе яны — запраўды «вынашаны ў глыбіні душы паставай персанажы», як дтбра сказаў Карскі, і хіба толькі ў гэтым сэнсе можна было-б бачыць пэўныя іхны аўтабіяграфізм (асабліва моцны ў образе Данілкі, у якім выразна вычуваецца сам паэта ў сваім жыццёвым і мастацкім юнацтве). Затое разгортанье характараў вобразаў у «Раськіданым Гнязьдзе» вядзеца куды больш у пляні таго мастацкага мэтаду, які мы ў вартыкуле пра «Новую Зямлю» назвалі былі «ідэяграфічным» і які ў гэтым апошнім творы на такое разгортанье паширыўся аўтарам адно ў вельмі невялікай ступені. Як і ў дачыненіні да «Новай Зямлі», крытыка чыста мэханічная й на зусім вонкавых асновах назвала гэты мэтад «сымбалістычным». Аднак, некаторыя крытыкі «Раськіданага Гнязда» добра вычулі ўсю мэханічнасць і вонкавасць гэткага тэрміна-лётгіі. Гэтак, першы й найбольш чулы крытык твору, паэта-нашанівец Зымітрок Бядуля ў сваёй рэцензіі, зьмешчанай у газіце «Беларусь», № 33 (60) за 1919 г., высыцерагаеца ўжываны навет самы тэрмін «сымбал» у дачыненіні да загалоўнага вобразу «Раськіданага Гнязда», а замяняе яго другім тэрмінам — «эмблема», хоць крыху й нязвычынум у дачыненіні да паэтычных вобразаў, але затое пазбаўленым непатрэбных тут бліжэйшых асацыяцыяў з паэтычнай манерай «сымбалізму». Акадэмік-жо Замоцін бачыць у творы толькі «паасобныя сымбалічныя, або праўдзівей алегарычныя» (падчыркнена намі — Р. С.) сітуацыі, образы, размовы, рэальна-бытавыя бок якіх пры гэтым яшчэ так моцна адчуваецца, што не асільваеца сымбалічным азмысьленнем, а сам па сабе прыцягвае ўвагу». Нат Максім Гарэцкі, шырака апэруючы тэрмінамі «сымболіка», «сымбалічны» і пад, выясняючы іх цэнзурнымі ўмовамі» («сымбалізм ад цэнзуры», як называў гэтыю, нярэдку ў нашаніўсцьве, звязу Клейнборнта). Сучасны савецкі крытык Мазалькоў характэрна прызнае «усе дэталі» твору «тыпічнымі й навет сымбалічнымі» (падчыркнена намі — Р. С.). Усе гэтыя выказваныні з розных бакоў падводзяць да аднаго — да таго, што ў вартыкуле пра «Новую Зямлю» названа было намі «мэтадам мастацкага ідэяграфії», які, у вадрозніць ад мэтаду «сымбалізму», не праводзіц ніякага перанясеніня з аднаго пляну рэчаіснасці

Водгукі Сакавіковай Гадавіны

У дзень 25 Сакавіка ў Монтрэалі

«КУРГАН» НА БЕЛАРУСКАЙ СЦЭНЕ У МОНТРЭАЛІ

Дня 29 сакавіка ў Монтрэалі (Канада) першы раз была паставлена інсценізація собскімі сіламі пазма Янкі Купалы «Курган» у музычным апрацаваньні кампі. А. Карповіч і апрацаваньні тэхнічнім сп. А. Чопчыца.

Пазма «Курган» адна з найпрыгажейшых, поўная глыбокага зъместу і трагедыйнага гаротнага беларускага народу. Янка Купала ўклай ў яе пачуцьшы расці і адвару беларускага народу на вет у ваблічы съмерці. Пазта раскрыў адзін курган і паказаў, што ў ім крываецца кампазыцыйны ёсьць артыя Гусьльяра. Сюды кампазытар уклай усю красу беларускай песьні.

Прэм'ера пазмы адбылася дня 29 сакавіка ў Монтрэалі падчас Акадэміі чэсьці гадавіны Сакавікова Акту пад мастацкім кіраўніцтвам сп. П. Чопчыца. У ролі князя выступаў сп. В. Сыпчонак. Чыталі пазму маладая дэкламаторка Т. Грынько. Музычны акампаньмант быў на руках даслышчанне піяністкі сп. З. Садухі. Усе выканальнікі былі ў сваіх ролях, свободна ўзялі ўсю красу пачуцьцем іх вы-
зывалістыўнага дакладаў.

Акту 25-га Сакавіка ў гісторыі нацыянальна-вызвольнага змагання беларускага народу. У дакладзе былі заахвачаныя важнейшыя падзеі нашага вызвольнага змагання, як і акты ва-
рожага тэрору, накіраваныя на тое, каб выкараніць з народнае душы імкненне да волі і зрабіць народ вечным нявольнікам чужога акупантана. Даклад быў за-
кончаны наступнымі словамі:

(Заканчэнне з папярэдняга нумару)

Мадрыдзе перадаю 25-га сакавіка сё-
лета — у дзень 35-й гадавіны абеліш-
чаньня незалежнасці Беларусі спэцы-
яльную пятнаццатую аўдыцыю ў цінскага сцява Дабравешчаны Дзе-
беларускага мове, прысьвечаную бела-
рускаму нацыянальнаму съвяту. Аўды-
цыя началася адсыпваннем беларуска-
га эрлігінага гымну «Магутны Божа»,
закончылася нацыянальным гымнам
«Мы выйдзем шыльнымі радамі». Са-
мую-ж аўдыцыю выпаўніў прыгожы й
зымстыой даклад ад значэнній ролі

Акту 25-га Сакавіка ў гісторыі нацыя-
нальна-вызвольнага змагання бела-
рускага народу. У дакладзе былі заах-
вачаныя важнейшыя падзеі нашага вы-
звольнага змагання, як і акты ва-
ро-
жага тэрору, накіраваныя на тое, каб
выкараніць з народнае душы імкненне
да волі і зрабіць народ вечным няволь-
нікам чужога акупантана. Даклад быў за-
кончаны наступнымі словамі:

«Калі мы ў канцы яшчэ ўсьведамім,
што абелішчаныя незалежнасці Бела-
русы адбылося ў дзень вялікага хрыс-
тианскага сцява Дабравешчаны Дзе-
беларускага мове, можна сцвердзіць, што Бог багаславіў
народу і не адмаўляе сваіх помачы-
цих для яго канчатковага ажыццяўлен-
ня...»

Перамога напэўна будзе ў беларускім народам, бо з намі Праўда, з намі Бог!

Перадача была арганізаваная групой беларускай студэнцкай моладзі ў Мадрыдзе, галоўна сп. сп. Ч. Кукелям і Я. Сурвілам, які і зачытаў перад мікрофонам успомнены даклад. За гэтую імпрезу нашым мадрыдзкім студэнтам нале-
жыцца шчырая падзяя.

Сакавіковое съвята ў Парыжы

Трох беларускіх праваслаўных съвя-
тароў у васобах а. архімандрыта Уладзі-
мера Фінкіўскага з Парыжы, а Аляксандра
Крыта з Брадфорд (Ангельшчыны) і а. Аўгуста Смараша з Любліні (Бэлігія) ў саслужаныні двух протадзя-
кану УАПЦ аслучылі Сль. Літургію І.
Малебен узялічнисці з нагоды 35-й

гадавіны Вялікага Сакавіка ў нядзелю
22 сакавіка селёта ў Мітрапалітальнай

Украінскай Аўтакефальнай Праваслаўной Царкве ў Парыжы з узелам Мітра-
палітальнага хору гэтаі-жа царквы. На

тэму евангелічную сказаў казанін а. архімандрыт Уладзімер. Гарачую патры-
ятычную прамову з нагоды съвятка-
ванія 25 Сакавіка сказаў а. Аляксандар.

Паслья адсыпваньня «Вечнае па-
мяці» за душу новапрадстаўленага Рага

Божага Мікалая, нашага дарагога пра-
фесара Міколы Равенскага, які яшчэ

падчас апошній Багаслужбы ў гэтаі-
жа царкве 7. 12. 52 з нагоды съвятка-
ванія гадавіны Слуцкіх Змагароў аса-
біста ўпрыгожваў малітвойніцу служ-
бы сваіх мэлдзяй і хорам студэнцкім

з Любліні, каротка слова ўспаміну аб
памершым сказаў а. Аўгуст.

Паслья водпусту а. архімандрыта Ула-
дзімер звярнуўся з сардзічным словам

прывітаніем з нагоды Вялікага нацыя-
нальнага съвята Да Беларусі і з па-
зываніем на чарговыя съвятыні

25 Сакавіка — сымбалічнай жаданіі —

незалежнасці беларускага народу.

Паслья заканчэння Божае Службы

беларускія съвятыны спаткаліся з пры-
сутнімі ў царкве Беларусамі Францыі

за супольным столом.

Т. Б.

У памешканыні Беларускай Каталіц-
кай Капліцы ў Парыжы была адслуча-
на 29 сакавіка селёта беларускім грэка-

* * *

25 сакавіка стараннем мясцовай бе-
ларускай калёніі ў Вінанце было нала-
джана ўрачыстася съвяткаванье вялі-
кага нацыянальнага съвята 25 Сакавіка

— дні Незалежнасці Беларусі. Сп. А.

Яцэвіч выступіў з дакладам ад значэнні

25 Сакавіка ў сучасным вызвольнім

змаганыні беларускага народу. Удала

змаганыні беларускія песьні прыгожва-

ючы съвятыні настрою.

*

25 сакавіка стараннем мясцовай бе-
ларускай калёніі ў Вінанце было нала-
джана ўрачыстася съвяткаванье вялі-
кага нацыянальнага съвята 25 Сакавіка

— дні Незалежнасці Беларусі. Сп. А.

Яцэвіч выступіў з дакладам ад значэнні

25 Сакавіка ў сучасным вызвольнім

змаганыні беларускага народу. Удала

змаганыні беларускія песьні прыгожва-

ючы съвятыні настрою.

25 сакавіка стараннем мясцовай бе-

ларускай калёніі ў Вінанце было нала-

джана ўрачыстася съвяткаванье вялі-

кага нацыянальнага съвята 25 Сакавіка

— дні Незалежнасці Беларусі. Сп. А.

Яцэвіч выступіў з дакладам ад значэнні

25 Сакавіка ў сучасным вызвольнім

змаганыні беларускага народу. Удала

змаганыні беларускія песьні прыгожва-

ючы съвятыні настрою.

25 сакавіка стараннем мясцовай бе-

ларускай калёніі ў Вінанце было нала-

джана ўрачыстася съвяткаванье вялі-

кага нацыянальнага съвята 25 Сакавіка

— дні Незалежнасці Беларусі. Сп. А.

Яцэвіч выступіў з дакладам ад значэнні

25 Сакавіка ў сучасным вызвольнім

змаганыні беларускага народу. Удала

змаганыні беларускія песьні прыгожва-

ючы съвятыні настрою.

25 сакавіка стараннем мясцовай бе-

ларускай калёніі ў Вінанце было нала-

джана ўрачыстася съвяткаванье вялі-

кага нацыянальнага съвята 25 Сакавіка

— дні Незалежнасці Беларусі. Сп. А.

Яцэвіч выступіў з дакладам ад значэнні

25 Сакавіка ў сучасным вызвольнім

змаганыні беларускага народу. Удала

змаганыні беларускія песьні прыгожва-

ючы съвятыні настрою.

25 сакавіка стараннем мясцовай бе-

ларускай калёніі ў Вінанце было нала-

джана ўрачыстася съвяткаванье вялі-

кага нацыянальнага съвята 25 Сакавіка

— дні Незалежнасці Беларусі. Сп. А.

Яцэвіч выступіў з дакладам ад значэнні

25 Сакавіка ў сучасным вызвольнім

змаганыні беларускага народу. Удала

змаганыні беларускія песьні прыгожва-

ючы съвятыні настрою.

25 сакавіка стараннем мясцовай бе-

ларускай калёніі ў Вінанце было нала-

джана ўрачыстася съвяткаванье вялі-

кага нацыянальнага съвята 25 Сакавіка

— дні Незалежнасці Беларусі. Сп. А.

Яцэвіч выступіў з дакладам ад значэнні

25 Сакавіка ў сучасным вызвольнім

змаганыні беларускага народу. Удала

змаганыні беларускія песьні прыгожва-

ючы съвятыні настрою.

25 сакавіка стараннем мясцовай бе-

ларускай калёніі ў Вінанце было нала-

джана ўрачыстася съвяткаванье вялі-

кага нацыянальнага съвята 25 Сакавіка

— дні Незалежнасці Беларусі. Сп. А.

